

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פינחס

(חלק לג שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת פינחס, יגייט תמוז, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פינחס ב

צאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן כו' וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כו', שרש"י מסיים) „ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה“.

בפשטות יש לומר, שכוונתו בזה לבאר מדוע נענשו בני קרח כל עיקר (להיות בין הבלועים באדמה) – והרי עשו תשובה? ולכן כותב ש„הם היו בעצה תחלה“, ועוד זאת, שתשובתם לא היתה תשובה גמורה⁸, כי רק „הרהרו תשובה בלבם“ – ולכן הגיע להם עונש זה (שנבלעו באדמה), אלא שכיון שעכ"פ הרהרו תשובה, לכן „לא מתו“ אלא „נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם“.

אבל עדיין אין זה מבאר דיוק הלשו-
נות בפירוש רש"י:

(א) ממ"ש „הם היו בעצה תחלה“ (ולא „הם היו במחלוקת“ וכיו"ב), משמע, שלא רק שהצטרפו למחלוקת שפרצה, אלא הם היו מהיועצים שעל פי עצתם התחילה⁹ מחלוקת קרח.

ואינו מובן:

(1) ההכרח ע"פ פשט שבתחילה היו בני קרח בין החולקים על משה – ול-
העיר אשר תרגום יונתן ותרגום ירו-

א. עה"פ¹, „ובני קרח לא מתו“ פרש"י „הם היו בעצה תחלה ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר² להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם“.

וכתבו המפרשים³, שכוונת רש"י היא ליישב סתירה בפשטות הכתובים, דאיך אפ"ל ש„בני קרח לא מתו“, והרי מפורש לעיל בפ' קרח⁴, „ותבלע גו' ואת כל האדם אשר לקרח“ (שבפשטות נכללים והעיקר בזה בני קרח⁵)? ולכן מפרש רש"י, שאכן נבלעו באדמה, אבל לא מתו, כי „נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם“, והטעם ש„לא מתו“ – כי „בשעת המח-
לוקת הרהרו תשובה בלבם“.

אבל עדיין צריך ביאור אריכות לשון רש"י – „הם היו בעצה תחלה ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם“ – דל-
כאורה הי' מספיק לומר בקיצור: „לפי שעשו תשובה לפיכך נתבצר כו“, וע"ד לשון רש"י לעיל בפ' קרח⁶ (כשמפרש טעמו של קרח שהכניס עצמו לחלוק על משה, משום ש„ראה שלשלת גדולה יו-

(1) פרשתנו כו, יא.

(2) מגילה יד, א. סנהדרין קי, סע"א. תנחומא קרח יא. במדבר"ר שם (פ"ח, כ). – וראה הערה 18.

(3) שפ"ח. משכיל לדוד. וראה גם חדא"ג מהרש"א סנהדרין שם. – ובגו"א (ועוד) שרש"י מתרץ מדוע נאמר „לא מתו“ ולא נאמר ובקיצור „חיו“ (ע"ד שלח יד, לח).

(4) טז, לב.

(5) ברמב"ן שם, שכל האדם היינו עבדיו ושפ"חיותיו (ולא בניו). ובספורנו שם פ' שהם „הנמשכים אחריו במחלוקתו“. – אבל מסתימת רש"י שם מובן, שלדעתו „כל האדם אשר לקרח“ פירושו כפשוטו, שכל השייכים אליו בכלל.

(6) טז, ז.

(7) וראה משמרת הקדש, באר יצחק ועוד כאן. – וצע"ק, שלכאורה קושיא זו מתעוררת כבר לעיל בפ' קרח, כיון שפרש"י שם שבני קרח עשו תשובה, והו"ל לרש"י לתרץ שם מדוע נבלעו.

(8) ראה עדי"ז גו"א כאן.

(9) ע"ד „בעצה תחלה“ שבפרש"י וראה (ז, כח).

ששובתם היתה לאחר שאמר משה¹³ „בזאת תדעון כי ה' שלחני גוי' אם כמות כל האדם גוי'¹⁴, ולכן לא הועילה אַז תשובתם לבטל עונשם לגמרי, ולכן נב- לעו.

ג) „הרהרו תשובה בלבם” – דלכאורה אין בלשון זו הדגשה שתשובתם לא היתה תשובה גמורה¹⁵, אלא שהיתה רק הרהור בלב, ולא וידוי בפה כו'¹⁶.

ב. ויש לומר, שכוונת רש"י היא, לבאר הטעם שנענשו ולאחר זה ניצלו ובאופן משונה (ונסי) שלא מצינו דוגמתו בכל התורה כולה – נבלעו ביחד עם (קרח¹⁷ ו) דתן ואבירם ומשפחותיהם, ולאידך, שם גופא „נתבצר להם מקום גבוה (בגיהנם) וישבו שם” (ובפרט שיש מקום לומר שב„וישבו שם”¹⁸ מתכוון רש"י לישיבה בשלוח¹⁹, ע"ד פירוש

שלמיו¹⁰ פירשו שלא היו בעצת קרח – מובן, כי הלא מפורש בכתוב, כנ"ל, שכל האדם אשר לקרח נבלעו בהאדמה, ומסתבר שזהו בגלל השתתפותם בהמתח- לוקת¹¹; אבל מנ"ל לרש"י ש„הם היו בעצה תחלה”?

(2) גם אם נמצא הכרח לזה בפשוטו של מקרא¹² – למאי נפק"מ כאן להדגיש גודל חטאם, (שלא רק שנשתתפו במת- לוקת קרח ועדתו, אלא) היו „בעצה תחלה” [והרי גם בלי זה ראויים לעונש כיון שלא עשו תשובה גמורה]?

ב) „בשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם” – מהו הדיוק שהרהרו תשובה בעת המחלוקת עצמה, ולא לאחר' כתר- צאה מדברי משה? ולכאורה מסתבר יותר

10) פרשתנו כאן.

בקיצור מורחי (ועד"ז במלאכת הקודש על פרש"י) פי' ברש"י שהיו מבני בניו של קרח שהיו גדולים ולא נכנסו עמהם במחלוקת כל עיקר (וזהו משפחת הקרחי שממנה יצא שמואל כו'). וצ"ע שהרי זה היפך פרש"י קרח הנ"ל, דזה שיצא ממנו שמואל כו' הוא לפי שבני קרח עשו תשובה.

[אלא שלדעתו תלוי בב' הדעות אם בני קרח יצאו מן האדמה או ששוב לא עלו (ראה לקמן ס"ג ובהנסמן שם), וראה שם שמפרש, שפרש"י בתהלים (מב, א) הוא להדיעה שיצאו משם ופרש"י פרשתנו הוא כהדיעה שלא יצאו משם, וא"כ אפ"ל סס"ל שפרש"י קרח הנ"ל הוא להדיעה שיצאו משם*].

11) להעיר שגם ספס של דתן ואבירם נאבדו (רש"י קרח טז, כז).

12) וי"ל ע"פ פרש"י קרח (שהובא לעיל בפנים) שסיבת מחלוקת קרח היתה ש„ראה שלשלת גדולה ויצאה ממנו, וא"כ מסתבר שגם בניו היו בעצה זו.

13) קרח טז, כח ואילך.

14) וצ"ע במשכיל לדוד כאן, שכ' „שנבלעו אלא דבאותה עשה הרהרו כו'” (וכ"ה במדרש תהלים מה, ב) – שהרי ברש"י מפורש „בשעת המחלוקת כו'”.

15) שהרי תתכן תשובה גמורה בלב. ולהעיר מקידושין (מט, ב) הרהרו תשובה כו' צדיק גמור (כגירסת האור זרוע סק"ב. וכ"ה בתניא פ"א).

16) וראה מדרש תהלים שבהערה 14.

17) את"ל שרש"י ס"ל שהי' מן הבלועים. וראה שיחת ש"פ קרח תשל"ג. ואכ"מ.

18) דלכאורה תיבות אלו מיותרות הן. ובכמדב"ר (פ"ח, כ) ליתא. ואף שכ"ה בשאר המקו- מות שבהערה 2 – אין זה טעם שרש"י יעתיקו בפירושו (כמו שלא העתיק מ"ש בסנהדרין שם „וישבו שם) ואמר שירה, כיון שאינו שייך לפש"מ).

וע"פ המבואר בפנים מובן מדוע בחר רש"י בהגירסא „וישבו” ולא (כבמגילה שם) „ועמדו”. וראה הערה 28.

19) וי"ל שזוהי גם כוונת רש"י „נתבצר להם מקום גבוה כו'” – והיינו, כפירושו הפשוט, מלשון „מבצר”, „ערים בצורות” (וראה רש"י סנהדרין שם)

* והוא כדעת הרא"ם בכ"מ, שלפענמים מפרש רש"י במקום א' לדיעה א' ובמקום שני לפי דיעה אחרת. וכבר נת' כמ"פ שלכאורה אין זה פשוטו של פרש"י.

ולכן הי' עונשם משונה כנ"ל, כי הי' מדה כנגד מדה: כמו שהנהגתם היתה באופן של דבר והיפוכו, שבפועל ובגלוי לא הי' ניכר שפירשו מהמחלוקת אלא שבסתר מחשבתם והרהורם נבדלו משאר עדת קרח – כך גם עונשם הי' במדה זו, שראו כל ישראל שנענשו בדומה לקרח ועדתו שכמוהם נבלעו באדמה, אלא ששם באופן מובלע בארץ נבדלו מן השאר, „מקום גבוה בגיהנום וישבו שם“.

ג. ויש לומר, שבוה מתרץ רש"י בדרך אגב (כדרכו) תמי' כללית בפסוק זה – דכל הכתוב „ובני קרח לא מתו“ מה בעי הכא? סיפור זה שבני קרח לא מתו כי עשו תשובה, מקומו לעיל בפ' קרח, כש- התורה מספרת גופא דעובדא.

בפשטות יש לומר, כי כאן בפרשתנו הוצרך הכתוב להודיענו שלא מתו, כדי שלא יקשה לן זה שמונה בין משפחות בני לוי את „משפחת הקרח“²⁴, ולכן מקדים הכתוב ש„בני קרח לא מתו“²⁵, וכיון שלא מתו בהבלעם ו„נתבצר להם מקום גבוה .. וישבו שם“, הרי מסתבר שבמשך הזמן יצאו משם²⁶, ומהם יצאו (כפרש"י לעיל בפ' קרח, כנ"ל) שמואל הנביא וכ"ד משמרות כו'.

[בכמה מפרשי רש"י²⁷ כתבו דמ"ש רש"י „נתבצר כו' וישבו שם“, כוונתו שבני קרח נשאר שם לעולם.

שקיצר שם בלשונו (כיון שאינו מקומו), וכוונתו כמ"ש כאן להרהור תשובה בלב.

(24) כו, נח.

(25) ומה שנאמר זה כאן (במנין משפחות בני ראובן), ולא במקומו – ראה לקמן סעיף ה.

(26) ולהעיר שרש"י כותב ברור „בגיהנום“. אבל

ראה בחיי ועוד כאן, שמקום הבליעה נק' גיהנום. הרשב"א בהכותב לע"י מגילה שם.

(27) ראה רא"ם, ס' זכרון, קצור מזרחי, ועוד.

רש"י²⁰, „וישב יעקב – ביקש יעקב לישב בשלוה“. ומהו ענינו של עונש כזה, שהוא דבר והיפוכו – נמצאים באדמה (בגיהנום), ושם גופא – במקום „גבוה“, ובאופן של „נתבצר“ (וישיבה בשלוה)?

וכדי לתרץ שאלה זו מדייק רש"י „ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם כו“ – כלומר: החס- רון כתשובתם של בני קרח הי' בכך שהיתה רק הרהור בלב ולא בדיבור בגלוי, באופן שלא נודעה לאיש. ואדרבה, תשובתם היתה בשעת המח- לוקת, היינו, שלפי ראות עינים עדיין המשיכו במחלוקת, וכיחד עם זה עלה בלבם הרהור תשובה.

[בפרש"י לתהלים²¹ אמנם כתב „וב- שעת המחלוקת פירשו“ – אבל מזה שב- פירושו על התורה סתם „ובשעת המח- לוקת הרהרו תשובה בלבם“ (ולא כתב ש„פירשו“) מוכן, שמפשטות הכתובים (בחומש) משמע שלא פירשו מן המחלוקת (והטעם בפשטות, שאם פירשו לא היו נבלעים באדמה²²), ורק הרהרו תשובה בלבם²³].

– ל' חזק* (ועד"ז כ' ברע"ב ובאר מים חיים (לאחי המהר"ל כאן). והיינו, ש„מקום גבוה“ זה גופא הי' אצלם כמו עיר מבצר וחזק, שמה מובן עוד יותר עד כמה היתה ישיבתם שם בשלוה (והיו יכולים לחיות שם זמן רב).

(20) וישב לו, ב סד"ה אלה.

(21) מב, א.

(22) ולהעיר ממחז"ל (סנהדרין קט, ס"ב ואילך) שאון בן פלת, אף שהי' בעצה, ניצל ע"י אשתו (אלא שרש"י לא הביאו. וראה שיחת ש"פ קרח תשל"ג).

(23) ולשונו רש"י בפ' קרח „נעשו תשובה“ – י"ל

(* דלא כפרש"י במגילה שם ד, נתבצר“ הוא „לשון גבוה“ (ברש"י בע"י „לשון גבוה“). וראה המשך לשונו בסנה"י שם „התקין להם הקב"ה מקום גבוה“. ואכ"מ.

חו של משה, שפעל עכ"פ על בני קרח שיעשו תשובה.

ד. ויש לומר בזה, בהקדם דיוק לשון הכתוב בפ' קרח³¹ בעונש הבליעה – „וי־רדו הם גו' חיים שאולה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל“, דלכאורה מהו הדיוק „ויאבדו מתוך הקהל“, ולא סתם „ויאבדו“, או „ויאבדו מן הארץ“ וכיו"ב³³.

וע"פ משנתל בחטאם ותשובתם של בני קרח יש לומר, כי עונש בני קרח הי' רק שנאבדו „מתוך הקהל“ ההוא³⁴, היינו הקהל שראו בעיניהם את השתתפותם בהמחלוקת ואילו את תשובתם לא ראו, שלכן מן ההכרח שיאבדו מתוך קהל זה; משא"כ קהל אחר (שלא היו עדים בדבר) הרי אין סיבה שיאבדו מתוכו.

וזהו הטעם שלא נאמר לעיל בפ' קרח ש„בני קרח לא מתו“ – כי רק לאחרי שכבר לא הי' הקהל שהי' בזמן מחלוקת קרח, כפרש"י לעיל (בפ' חוקת)³⁵ שבעדה זו „לא הי' בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר“ – היו יכולים לצאת ממקומם כו', ורק אז נגלה לבני"ש „בני קרח לא מתו“.

ה. אבל עדיין אין הענין מיושב כל צרכו, כי פסוק זה „ובני קרח לא מתו“ בא (בסיום מנין משפחות בני ראובן –) בהמשך להסיפור ע"ד דתן ואבירם בני אליאב (בן פלוא בן ראובן) – „הוא³⁶ דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה גו' בהצותם על ה', ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם וגו'“.

33) ובכלל תיבות אלו לכאורה מיותרות. וראה ראב"ע, רמב"ן ועוד שם.
34) ואף ששאר האנשים נאבדו לגמרי, שינה הכתוב מפני עונש בני קרח.
35) כ. כב. וכן לפנ"ז – כ, א.
36) פרשתנו כו, ט"ז.

אבל דבריהם צע"ג, דמאחר שרש"י כ' בפירושו שמבני קרח יצאו שמואל הנביא וכ"ד משמרות כו' לפי שעשו תשובה, הרי עכצ"ל שסוף סוף יצאו חיים מן האדמה²⁸. ויתירה מזו – מזה שבפרשתנו – בזמן משה נמנית „משפחת הקרחי“, מוכח שבזמן משה כבר חיו חיי משפחה.

אבל עדיין אין בזה ישוב לשאלה האמורה – מדוע לא הקדים וכתב הכתוב שבני קרח לא מתו במקומו בפ' קרח, שנשארה „משפחת הקרחי“?

יש מפרשים²⁹ שזהו „מפני כבודו של משה שאמר משה³⁰ ואם בריאה יברא ה' וירדו³¹ הם וכל אשר להם וגו', ואם הי' נזכר כאן שבניו לא מתו הי' גנאי למשה שלא הועילה תפלתו שהרי נשארה מהם שארית בארץ“.

אבל תי' זה צ"ע, שהרי זה ש„בני קרח לא מתו“ אינו בסתירה כלל לתפלת משה „אם בריאה יברא ה' וגו' וירדו גו'“, היות שלפועל נתמלאה תפילתו וגם הם ירדו חיים שאולה, אלא שאח"כ „נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם“ וא"כ אין כאן גנאי למשה [ואדרבה, כיון שמשה רצה והשתדל שיעשו תשובה³², הרי זה משב-

28) כמ"ש בנחלת יעקב. וראה גם אמרי שפר, צידה לדרך ועוד. וכ"כ רש"י בתהלים מב, א, ועלו משם" (ובדברי דוד כאן ועוד, „שאיזה זמן היו בגיהנום ואח"כ יצאו על פני הארץ“).

ועפ"ז מ"ש רש"י „ישבו שם“, אינו מלשון הת' יישובות (וקביעות) אלא מלשון שכבה (כפרש"י תו' ריע יב, ד. וראה רש"י שמות ב, טו. ועוד. וראה לקו"ש ח"ו ע' 80 ואילך ובהערות שם) – שנתעכבו שם משך זמן עד שיצאו.

29) ש"ך עה"ת קרח (טז, לב), ובפרשתנו כאן מכאר הטעם שנאמר באמצע מנין בני"ש. ע"ש.

30) קרח טז, ל.

31) שם, לג.

32) ראה רש"י קרח טז, ח. שם, יב. שם, כה.

איש מעדת קרח⁴⁰) – כמו כן הוא בבני קרח, שגם הם „היו בעצה תחלה“.

וזהו גודל הפלא בהענין דבני קרח, שאע"פ שהיו בעצה תחלה כמו דתן ואבירם, מ"מ, כיון ש„הרהרו תשובה בלבם“ נמלטו מהשואל, ועד שיצאו מהם שמואל הנביא וכ"ד משמרות כו'.

ויש לומר, שענין זה – החילוק בין דתן ואבירם ובני קרח – הוא בהתאם לתוכן הכללי של מנין זה של בני ישראל, שהי' „אחר המגפה“⁴¹, וכפרש"י שהמנין הי' כדי „לידע מנין הנתרות“; ובהמשך לזה מספר הכתוב ע"ד עדת קרח, שמבין אלה שנגזרה עליהם כלי' (שנאבדו הם וכל אשר להם מבלי שנשאר מהם שריד) היו „נותרים“ – „ובני קרח לא מתו“.

ו. מכל הנ"ל יש הוראה בגודל כחה של תשובה – שביכלתה לשנות ולהפוך את האדם מן הקצה אל הקצה:

בני קרח נמצאו בתחילה בקצה הכי תחתון, וכנ"ל שהם היו בעצה תחלה, היינו שלא רק שנכשלו בחטא המחלוקת, אלא היו בגדר מחטיאים את הרבים, לחלוק על משה ועל הקב"ה;

וגם תשובתם לא היתה תשובה גלוי', ואדרבא הי' רק הרהור תשובה בלב, ובגלוי הייתה – „בשעת המחלוקת“, שהרהור התשובה שלהם לא הי' חזק דיו לפעול עליהם שיפרשו בריש גלי מן המחלוקת.

ואעפ"כ, הנה לא זו בלבד, שבזכות

ולכאורה, הי' יותר מתאים לכתוב ענין זה במקום שהכתוב מונה את משפחת בני לוי³⁷, וביניהן את „משפחת הקרחי“³⁸.

בפשטות יש לומר: כיון שהכתוב מספר כאן ע"ד בליעת דתן ואבירם, לכן מסיים הכתוב בענין הבליעה בקצרה ש„בני קרח לא מתו“ (משא"כ באם הי' נכתב בפרשת משפחות בני לוי, הי' צריך הכתוב לחזור עוה"פ על דבר המחלוקת והבליעה).

אבל זהו דוחק קצת מצד תוכן הענינים – כי מאחר שבא הכתוב לרמז תשובתם של בני קרח, שמשום כך לא מתו – הרי אינו מתאים להזכיר את בני קרח בהמשך אחד עם הסיפור ע"ד הרשעים הללו, דתן ואבירם, שנאבדו הם וכל אשר להם.

וכדי לתרץ שאלה זו, מקדים רש"י „הם היו בעצה תחלה“: זה שהכתוב מצרף את הענין ש„בני קרח לא מתו“ להסיפור ע"ד דתן ואבירם, בא ללמדנו על ההש' וואה והדמיון ביניהם בחומר המחלוקת – כשם שדתן ואבירם היו אלה „אשר הצו על משה“, וכפרש"י „השיאו את ישראל לריב על משה“, היינו לא רק שהכניסו עצמם בעדת החולקים, אלא שהם „הצו“ ו„השיאו“ לריב בתחבולות ועצות לחלוק על משה ועל הקב"ה [וזה הי' חומר החטא של דתן ואבירם שבגללו נאבדו הם וכל אשר להם, שלא מצינו (מפורש בחומש³⁹) עונש כזה במשך כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר (וגם לא אצל הר"ן

37) כו, נו ואילך.

38) וראה ראב"ע, חזקוני, אוה"ח ועוד כאן.

39) ורק בפרש"י פרשתנו (כו, יג. שם, כד בסופו) נזכר ע"ד משפחות שנאבדו. ע"ש. – אבל ג"ז אינו דומה כלל לעונשם של דתן ואבירם, כפשוטו.

40) כי הם (עכ"פ) בקשו כהונה, משא"כ דתן ואבירם שכל כוונתם הייתה רק „הצו“, ריב ומחלוקת עצמם.

41) פרשתנו כו, א.

ומזה מובן בכ"ש וק"ו וכו' וכו' בנוגע לגאולה העתידה לבא, שפסק הרמב"ם⁴⁵ „שסוף ישראל לעשות תשובה. . ומיד הן נגאלין” – שלאחרי ריבוי התומצ"צ מתוך מסירת נפש וכו' במשך אריכות זמן הגלות, די ומספיק לישראל הרהור תשובה בלב להביא תיכף ומיד ממש גאולתן של ישראל – „ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון”⁴⁶, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ פינחס תשל"ז)

הרהור תשובה זה נמלטו מן העונש שבא על עדת קרח, אלא עוד זאת, שגם בעת העונש גופא, בהיותם בלועים בגיהנום, היתה זאת ישיבה מתוך „שלוה”, במקום גבוה ומבוצר,

ועד שהגיעו לקצה הכי עליון – ש„אמרו שירה”⁴², ועוד זאת – שדברי שירתם ותהילתם נכללו בספר תהלים⁴³, ועד להשיר⁴⁴ ש„יסודתו בהררי קודש”.

(42) סנהדרין קי, סע"א.

(43) ב"ב טו, רע"א.

(44) תהלים מזמור פז, א. – ולהעיר שמזמור זה מתחיל „לבני קרח מזמור שיר” (דלא ככמה המזמורים שאמרו בני קרח). וי"ל שהוא ע"ד מחז"ל (פסחים קי, א) „לדוד מזמור מלמד ששרתה עליו שכינה ואח"כ אמר שירה”.

(45) הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(46) תהלים שם, ה.

